

ԳՐԱԴՍԱԿԱՆ

“ԲԱՐԵԻՍՍՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՑ”

Հեղինակ՝ ՎԱՉԷ Ծ. ՎՐԻ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

«Բարեխոսութիւն Սրբոց»ը երկրորդ արտագրութիւնն է Հայց. եկեղեցւոյ երկրասարգ այս պաշտօնեային, առաջինին («Աստուածամայրը») մղիչ ոյժը հանգիստացող ոգեկանութիւնէն թելադրուած և նոյն արժանիքները ինչպէս մեղքերը կրկնող:

Երկրորդ այս գործն ալ գուրս կու գայ վենետիկի Ս. Ղազարու տպարանէն, խնամուած ու ճաշկուտոր արտաքինով ինչպէս տպագրութեամբ: Հեղինակը 65 էջերէ բաղկացած այս գրքոյկին տուած է չորս ստորարժանութիւններ — Ընդհ. Ներածութիւն և Ա. Բ. ու Գ. մասեր: «Առաւելի բաժինը» գրաւած է գրքին խորագիրը իբրեւ ենթադրուող ունեցող երկրորդ մասը, որուն շուրջ պիտի սահմանափակենք մեր ընելիքները:

Ինչպէս Հագլ. Հայրսուրբը կը յայտնէ, սրբոց բարեխոսութիւնը «ամէն ժամանակ վիճաբանութեանց առարկայ կը գտնուի և կարգ մը եկեղեցիներու կողմէ»:

Գրքին այդ բաժինն ընթերցումը աւարտելէ ետք մարդ կը տարուի Հայր Վաչէն նմանցնել արդար գատի մը պաշտպանութիւնը ստանձնած փաստարանի մը, որ պէտք կը գտնուի համարութիւնը չունենալուն կ'անձրկի, կը մնայ կէս ճամբան, առանց կարենալու ի գլուխ հանել իրեն վստահուած գործը:

Հայրսուրբին յառաջ բերած փաստերը Հին Ուխտէն, ուր Աստուած յայտնած է ինքզինք իբրեւ «Աստուած Արարհամա, Իսահակայ և Յակոբայ» ո՛չ մէկ կերպով կ'օգնէ զինք իր տեսակէտը պաշտպանելու: Ատիկա փաստն է միայն արդարեւրու (սուրբերու) գոյութեան ու անմահութեան, ոչ աւելի ոչ պակաս:

Հայր Վաչէ էջեր լեցուցած է Սուրբ Գրքի զանազան անկիւններէն փաստեր

հաւաքելու իր ճիշդին մէջ: Այդ ճիշդ առաջնորդած է զինք երբեմն անել բաւիղներու, նիւթին հետ աղերս չունեցող հարցերու և իր տեսակէտները հիմնաւորելու զօրութիւնէն զուրկ տեսութիւններու:

Կարեւորագոյնը զոր հեղինակը պէտք է ըսած ըլլար, մեր առօրեայ կեանքէն վերցնուած փորձառութեան վրայ հիմնուելով, այն է թէ ինչպէս մենք երբ ունինք խնդրանք մը յարգամեծար անձնաւորութիւնէ մը՝ կ'աղկոտմանք յաճախ ու չենք համարձակիր զայն անձամբ մատուցանել, այլ այս վերջնոյն կամ անոր առջև «չնորհ գտած» անձերուն միջնորդութեան կը դիմենք ու կ'ապաւինինք, այնպէս ալ սուրբերը Երկնաւոր Տիրոջ կամքը գործադրած ու իր յաւերժական տեսութեանը արժանացած երանելի հոգիներ ըլլալուն՝ մենք կը հաւատանք — և իրաւամբ — առանց բարեխոսութեան: Ուրիշ խօսքով, զանոնք միջնորդ կը կարգենք մեր և Աստուծոյ միջև, ինչպէս որ խոստովանանք ըրած ատեն թէ և շարունակ «մեզայ Աստուծոյ» կը կրկնենք, բայց խոստովանահայր քահանային ուղղելով մեր խօսքը, խոստովանութեան աւարտին կ'ընդունինք զինք իբրեւ միջնորդ և կը խնդրենք որ ան իր քահանայական իշխանութեամբ բարեխօսէ «առ միամիտ Որդին Աստուծոյ», մեր մեղքերէն արձակում և թողութիւն ստանալու համար:

Ս. Աթոռոյս Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը գրքին Յառաջաբանը կանխադ իր խօսքին մէջ շեշտը դրած է արդէն այդ կէտին վրայ, սուրբերը նկատելով իբրեւ միջնորդներ Աստուծոյ և մարդոց միջև:

Արդար ըլլալու համար պէտք է խոստովանիլ թէ միակ բանը զոր կրցած է հեղինակը ընել իր տեսակէտը հիմնաւորելու համար այն է, որ (էջ 33) վկայութեան կը կանչէ Քրիստոսի խօսքը, մէջբերում ընելով Յովհաննու Աւետարանի ե. գլուխէն (45րդ համար), ուր կ'ըսուի թէ Մովսէս մարգարէն ամբաստանութիւն պիտի ընէ Իսրայէլի ժողովուրդին Տիրոջ առջև, անոր հար ու սխալ արարքներուն համար, եզրակացնելով թէ քանի որ արդարեւ իշխանութիւն ունին ամբաստանելու, հետեւաբար նաև՝ բարեխօսելու:

Խոստացանք չխօսիլ գրքին միև բաժիններէն: Բայց ստիպուեցանք մեր խոստումը դրժել երբ հասանք 50 րդ էջին և կարդացինք ու զարմացանք. «Պէտք է ըսել որ Հայոց մէջ ննջեցեալներու յիշատակը այնքան դժուար է, որ նմանը ուրիշ օղբերու մէջ գոյութիւն չունի»: Ու կ'աւելցնէ թէ ննջեցեալներու մահուան քառասունքին և տարիլիցին կը մատուցանենք հոգեհանգստեան պաշտօն: Սխալած չենք ըլլար երբ ըսենք թէ շատերէն ետ մնացած ենք մենք այդ մարդին մէջ, վասնզի թէ՛ կաթողիկոսներ և թէ՛ Օրթոտոքոսներ վերայիշեալներէն բացի կը կատարեն նաև ութօրէքի և վեցամսեայի հոգեհանգիստներ: Եւ Հայր Վաչէ կ'ապրի ու կը գործէ կաթողիկ երկրի մը մէջ:

Այս քանը գրքոյկին էութեան ու բովանդակութեան, այսինքն նիւթի մասին: Գալով լեզուին ու ոճին, մեզի համար տրամաւորութիւն է հաստատել որ խոցելի է ան մեծապէս, աւելի նոյնիսկ քան տաւջին գրքինը: Ճապող ու փայլատ ոճին կը միանան կէտադրութեան (երբեմն ամբողջ նախադասութեան մը իմաստը չըջող) աններելի վրէպներ, գրեթէ ամէն էջի և պարբերութեան մէջ: Առնենք, պատահաբար, պարբերութիւն մը 29 րդ էջէն և տանք ապա անոր ճշգրիտ վերծանումը:

«Շարունակեմք (ընդգծումները մերն են) մեր պատմութիւնը: Նախ ըսեմ որ Ծննդոց Գիրքին 50 գլուխներուն մէկ երրորդ մասը յատկացուած է Արրահամին. (Ծնդ. ԺԱ 25-ԻԵ 11) մօտաւորապէս 16 գլուխներ:»

Շարունակենք մեր պատմութիւնը: Նախ ըսենք թէ Ծննդոց գրքին 50 գլուխներուն մէկ երրորդը (Ծննդ., ԺԱ. 25-ԻԵ. 11), մօտաւորապէս 16 գլուխներ, յատկացուած է Արրահամի:

Չենք կրնար չհարցնել Հայրսուրբին թէ Արրահամի այսքան լայն աեղ տրուած ըլլալը ինչո՞վ կ'օգնէ իր թէզին պաշտպանութեան:

«Շարունակենք» (յոգնակի) և «ըսեմ» (եզակի) ինչպէ՞ս հաշտեցնել իրարու հետ: Յատուկ անունը յօդ չ'առնէր: Միջակէտ գործ չունի այնտեղ, ստորակէտի փոխ-

ուելով՝ պէտք է անցնէր փակող փակագիծէն անդին:

Ուրիշներ, գրքին 48 րդ էջէն. —

1) «Ճշմարիտ ուղղափառ վարդապետութիւնը կը նմանի ծովու վրայ կեցած նաւու մը, եթէ մէկ կամ աւելի ճեղք կամ բացուածք ունենայ՝ այդ նաւը դատապարտուած է՝ ուշ կամ կանուխ անպայման խորտակուելու ծովուն անդունդը:»

2) (Բիշ վարը), «Ոչ մէկ ճեղք մը ըլլայ:»

1) Եկեղեցւոյ ուղղափառ վարդապետութիւնը կը նմանի ծովու վրայ տարուբերուող նաւու մը՝ որուն վրայ գոյացած ամենափոքր ճեղքն իսկ սահմանուած է զայն խորտակելու և ընկղմելու ծովուն խորը:

2) Ոչ մէկ ճեղք ըլլայ: մէկ և մը նոյն նախադասութեան մէջ: Նկատել նաև առաջանութեան նշաններու (բութեան) անտեղի գործածութիւնը վերեւի նախադասութեան մէջ:

Հապա քե ոչ, Ս. Գրային (փոխանակ Ս. Գրականի), կը կայնին և նման արտաոց ասութիւններ ու հոլովումներ, յատկացիչի և յատկացեալի, եզակիի և յոգնակիի, դերանունի և գոյական-ածականի խաթարուած յարաբերութիւններ նշմարելի են գրեթէ իւրաքանչիւր էջի վրայ և պարբերութեան մէջ:

Այս բոլորէն ետք չենք կրնար չանդադանալ այս գրութեան սկիզբը մեր ակնարկած ռեկանսութեանը վրայ Հոգւ. Հայրսուրբին, որ իր հօտը լուսաբանելու, հոգեւոր մարդին մէջ անոր օգտակար ըլլալու իղձն ու ձգտումը ունի իրեն իբրև զոպանակ: Ոգին արդար է ու գովելի: Կը մաղթենք որ, յառաջիկային, այդ ոգիին թելադրութեամբը իրադարձուած արդիւնքներն ալ ըլլան նոյնքան չօշափելի ու անվիճելի:

ԳԵՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ